

O'QUVCHILARNI KASB HUNARGA YO'NALTIRISHDA INNOVATSION YONDASHUV

Alihodjayeva Kamolatxon Kazimovna

Qo'qon shahar 6-IDUM texnologiya fani o'qituvchisi.

Ro'zmatova Saodatxon

Qo'qon shahar 6-IDUM boshlang'ich sinf o'qituvchisi.

Annotatsiya: *Bugungi jadal rivojlanayotgan mehnat bozorida malakali ishchilarga talab har qachongidan ham yuqori. An'anaviy akademik ta'lim qimmatli bo'lsa-da, kasb-hunar ta'limi o'quvchilar uchun sanoat ehtiyojlariga bevosita mos keladigan maxsus ko'nikma va bilimlarni egallashning hal qiluvchi yo'li sifatida paydo bo'ldi. Kasb-hunar ta'limi dasturlari o'quvchilarni tanlagan sohalarida ustun bo'lish uchun vositalar bilan jihozlaydigan amaliy, amaliy tajribalarni taklif etadi. Ushbu maqolada, o'quvchilarni kasb hunarga yo'naltirishda innovatsion yondashuv haqida fikr va mulohazalar yuritiladi.*

Kalit so'zlar: *Kasbiy ta'lim, yo'naltirish, afzalligi, o'quvchilar, zamonaviy texnologiyalar, dolzarbligi, mehnat bozori, ko'nikmalar, rivojlantirish, raqobatbardoshlik, malakali kadrlar.*

Kasbga yo'naltirishga yoshlarning kasbni erkin va mustaqil tanlashning ilmiy-amaliy tizimi sifatida qarash lozim. U har bir shaxsning ham individual xususiyatlarini, ham xalq xo'jaligi manfaatlarini nuqtai nazaridan mehnat resurslarini to'laqonli ta'minlash, bozor iqtisodiyoti munosabatlari zaruratini hisobga olish kerak. O'quvchilar shaxsini shakllantirishning omili sifatidagi mehnat tarbiyasining samaradorligini oshirishga kasb tanlash ishlarining puxta o'ylab tashkil qilinishi katta rol o'ynaydi. Har bir o'quvchining oldida o'zi yoqtirgan kasbni tanlash uchun keng imkoniyatlar bor.

Har qaysi maktabdagi kasb tanlash ishlarining vazifasi va mazmuni uning atrofidagi ishlab chiqarishning xususiyatlari, tabiiy sharoitlari mazkur iqtisodiy tomoni xalq xo'jaligi va madaniyatining rivojlanish yo'nalishlari bilan belgilanadi. Maktab o'z tarbiyalanuvchilarini kasblar, mehnatining mazmuni, u yoki bu kasb egalariga qilinadigan talablar haqidagi bilimlar bilan qurollantirish o'quvchilarning individual, jismoniy va

psixologik xususiyatlarini o`rganish va ularga ana shu xususiyatlarga mos kasblarni tanlashlarida yordam berish kerak.

Kasb-hunar dasturlari bilan shug'ullanish orqali o`quvchilar o'zlari tanlagan sohaning imkoniyatlarini chuqur anglaydilar, sohaga xos texnikani o'rganadilar va real muammolarga duch kelishadi. Ushbu amaliy yondashuv ular uchun zarur ko'nikmalarni beradi va ularni boshidanoq ish beruvchilar uchun malakali kadrlarga aylantiradi. Shu o`rinda prezidentimiz Shavkat Mirziyayev "**Maktab ta'limini rivojlantirish biz uchun buyuk umummilliy maqsadga, umumxalq harakatiga aylanishi zarur**", deb bejiz aytmaganlar.

Kasbga yo'naltirish bu o'quvchilarga munosib hayot yo'lini aniqlash uchun shaxsiy qiziqishlari, kuchli, zaif tomonlari, ko'nikmalari va iste'dodlarini aniqlashga yordam berish jarayonidir. Kuchli va zaif tomonlarini baholash, kasbga yo'naltirishning birinchi bosqichi o'quvchilarning kuchli va zaif tomonlarini baholashdir. Buni qobiliyat testlari, shaxsni aniqlash testlari orqali amalga oshirish mumkin. Karyera variantlarini o'rganish, o'quvchining ko'nikmalari va qiziqishlarini baholagandan so'ng, ularning qobilyati va mahoratiga mos keladigan turli xil kasb-hunar variantlarini o'rganishga yordam berish. Bunga sohadagi mutaxassislar bilan suhbatlashish, onlayn tadqiqotlar o'tkazish yoki bir kun davomida mutaxassislarga biriktirib qo'yish kiradi. Karyera maqsadlarini belgilash, kasb-hunar yo'li aniqlangandan so'ng, o'quvchiga to'g'ri yo'lda bo'lishlarini ta'minlash uchun erishish mumkin bo'lgan maqsadlarni belgilashga yordam beriladi. Bunga ta'lim va o'qitish talablari, ish tajribasi kiradi.

Kerakli ko'nikmalarni rivojlantirish, kerakli kasb-hunar yo'li uchun zarur bo'lgan ko'nikmalar va treninglar bo'yicha ko'rsatmalar berish. Bunga amaliyot, ko'ngilli ish yoki yarim kunlik ish kiradi. Rivojlantitishni ko'rib chiqish, o'quvchilarning reproduktiv rivojlanishini muntazam ravishda ko'rib chiqish va kerak bo'lganda tuzatishlar kiritish. Bu ularning kasbiy maqsadlariga erishish uchun to'g'ri yo'lda bo'lishlarini ta'minlaydi. O'quvchilar uchun samarali kasb-hunarga rahbarlik qilish ularning kelajakdagi kasblari to'g'risida qaror qabul qilishda yordam berish uchun juda muhimdir. Ularning ko'nikmalari va qiziqishlarini baholash, turli kasb-hunar variantlarini o'rganish, erishish mumkin bo'lgan

maqsadlarni belgilash, zarur ko'nikmalarni rivojlantirish va taraqqiyotni ko'rib chiqish orqali ular tanlagan kasblarida muvaffaqiyatga yaxshiroq tayyor bo'lishlari mumkin.

Yuqori raqobatbardosh mehnat bozorida kasb-hunar ta'limi o'quvchilarga raqobatbardoshlikni beradi. Maxsus ko'nikmalarga ega bo'lish orqali o'quvchilar potentsial ish beruvchilar uchun ko'proq ish bilan ta'minlangan va jozibali bo'lishadi. Ushbu ekspozitsiyalar o'quvchilarga sanoat tushunchalariga ega bo'lish va kasb-hunar istiqbollarni oshirish imkonini beradi.

Mehnat va kasbiy tayyorgarlik tizimi bevosita yoshlarning mehnat va kasb tarbiyasini, ta'limini kasbiy axborotlar, kasb tanlash, kasbga yo'naltirish ishlarini amalga oshiradigan ulkan ishlardan biri bo'lib juda o'tmish taraqqiyotiga egadir. Xalqimizning millat, xalq, elat bo'lib shakllanishi mehnatsiz, kasblarsiz, hunarsiz tasavvur etib bo'lmaydi.

Har bir xalq ota-bobosidan meros bo'lib, avloddan-avlodga o'tib kelayotgan o'zining tarixiy madaniy birligi bilan ajralib o'ziga xos xususiyatlarni saqlab kelgan. O'zbeklar ham shular jumlasidandir. Respublikamizning hududida o'tkazilgan arxeologik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, hunarmandchilik bu yerlarda ikki ming yillar oldin rivojlangan. Bu davrda sinfiy jamiyat paydo bo'lib, yirik mehnat taqsimoti negizida hunarmandchilik mustaqil soha bo'lib ajralib chiqqan.

Bundan tashqari, kasb-hunar ta'limi turli xil kasbiy imkoniyatlarini taklif qiluvchi turli sohalarga xizmat qiladi. Sog'liqni saqlash va axborot texnologiyalaridan qurilish va oshpazlik san'atiga qadar kasb-hunar dasturlari bir qator sohalarni qamrab oladi, bu esa o'quvchilarning o'z imkoniyatlariga ega bo'lishi va foydali kasb yo'lini topishini ta'minlaydi.

Kasbiy tayyorgarlik ish beruvchilar tomonidan juda talab qilinadigan amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishga qaratilgan. Ushbu ko'nikmalarga texnik tajriba, muammolarni hal qilish qobiliyatlari, jamoaviy ish, muloqot va moslashuvchanlik kiradi. Amaliy o'quv tajribalari bilan shug'ullanish orqali o'quvchilar sohaga xos vositalar, texnologiyalar va uskunalardan foydalanish bo'yicha malakaga ega bo'lib, ularni o'z kasblari muammolarini hal qilishga tayyorlaydilar.

Xulosa. Haqiqiy dolzarblikni taklif qilish, ish qobiliyatini oshirish, amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish va tadbirkorlik yo'lini ta'minlash orqali kasb-hunar dasturlari o'quvchilarga tanlagan sohalarida rivojlanish imkoniyatini beradi. Malakali ishchilarga bo'lgan talab o'sishda davom etar ekan, kasb-hunar ta'limi butun dunyo bo'ylab ta'lim tizimlarining muhim tarkibiy qismi sifatida tan olinishi kerak. An'anaviy akademik yo'llar bilan birga, kasb-hunar ta'lim bilan bog'lab, biz zamonaviy ishchi kuchi muvaffaqiyat uchun zarur bo'lgan turli ko'nikmalar bilan o'quvchilarni ta'minlash yanada inklyuziv va dinamik ta'lim manzara yaratishimiz mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

- O'.Q.Tolipov., M.Usmonboeva . Pedagogik texnologiyalarning tadbiriy asoslari. Fan, 2006. – 262 b.
- O'zbekiston Respublikasi Prezident Shavkat Mirziyoyev Oliy Majlis a'zolariga an'anaviy murojaatnomasi.2020 yil 24 yanvar.
- Qulieva Sh.H. Talim tizimi va tizimli yondashuv tushunchalari. Kasb-hunar ta'limi. – Toshkent, 2016. – № 6. – B. 20-21.
- Qulieva Sh.H. Umumkasbiy fanlarni o'qitishda muammoli vaziyatlar yaratish. Pedagog kadrlar malakasini oshirish va qayta tayyorlash jarayonida pedagogik va axborot-kommunikatsion texnologiyalarini qo'llash muammolari. Resp. ilmiy-amaliy konferensiya materiallari. 2017. – B. 108-109.
- Qulieva Sh.H., Ismoilova M.M. Ta'lim jarayonida tizim va tizimli yondashuv. Pedagog kadrlar malakasini oshirish va qayta tayyorlash jarayoniga innovatsion texnologiyalarni joriy etish muammolari. Respublika ilmiy-amaliy konferensiya materiallari. 2019. – B. 148.
- Muslimov N.A. Qulieva Sh.H. Kasb ta'limi o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida tizimli yondashuvni amalga oshirishga muammoli vaziyatlar. Fan va texnologiyalar, 2020. – 54 b.